

De Deventer moordzaak

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van AmbolAnthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Bas Haan

De Deventer moordzaak

Het complot ontrafeld

Ambol|Anthos
Amsterdam

Eerste druk 2009 (Nieuw Amsterdam)

Vierde, herziene druk 2020

ISBN 978 90 263 4889 1

© 2009 Bas Haan

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Omslagillustratie Sander Brouwer, omslagfotografie Sal Kroonenberg, © BIND

Foto auteur © Frank Groeliken

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Inhoud

Inleiding: het complot	7
Voorwoord bij de herziene editie	13
1 Van onbekende moordzaak naar rechterlijke dwaling	15
2 Het bewijs	34
3 Tunnelvisie	56
4 De herziening	75
5 Het nieuwe proces	91
6 Dwaling in ‘Schiedam’, nieuwe twijfel in ‘Deventer’	110
7 Maurice de Hond	129
8 Nieuw onderzoek, nieuw bewijs	153
9 De klusjesman	181
10 Zaak gesloten	211
11 Het circus gaat door	240
Dankwoord	259
Chronologie	263
BIJLAGE Weerwoord	269

Inleiding: het complot

Wie heeft het gedaan, ‘de boekhouder’ of ‘de klusjesman’? Dat is de vraag die als eerste gesteld wordt als het onderwerp de Deventer moordzaak ter sprake komt.

‘De boekhouder’ is Ernest Louwes. Hij wordt in 1999 aangehouden voor de moord op de rijke weduwe Wittenberg uit Deventer. De rechtbank spreekt hem vrij wegens gebrek aan bewijs, maar eind 2000 krijgt hij bij het gerechtshof in Arnhem alsnog twaalf jaar voor moord.

Waar een gemiddelde moordzaak gesloten is met de veroordeling van de verdachte, begint deze moordzaak pas echt. Zeker in de publiciteit. Dat komt in eerste instantie door de aantoonbare fouten van politie en justitie en vervolgens door de overstelpende hoeveelheid rapporten, getuigenverklaringen, privéonderzoeken, media-publicaties, geruchten en roddels in de jaren daarna.

Maar ook Maurice de Hond, de opiniepeiler die zich eind 2005 op de zaak stort, speelt hierin een belangrijke rol. Hij start een mediacampagne waarin hij probeert aan te tonen dat ‘de klusjesman’ het heeft gedaan en dat ‘de boekhouder’ een onschuldig slachtoffer is van een doofpotaffaire.

Voor mij begint de zaak in 2002. In mei van dat jaar maak ik met collega Ronald Sistermans een televisiereportage voor *Netwerk* waarin de hoogleraren Peter van Koppen en Peter Tak verklaren dat de Deventer moordzaak waarschijnlijk een rechterlijke dwaling is. Vanaf dat moment is de zaak landelijk nieuws. En dat zal de zaak door de vele spectaculaire wendingen nog jarenlang blijven.

In 2002 komen na onderzoek van het Algemeen schriftkundig

bureau E. & W. Waisvisz steeds meer aanwijzingen boven tafel dat Louwes op ondeugdelijk bewijs is veroordeeld. Na een maandenlang voortstlepende herzieningsprocedure veegt de Hoge Raad in juli 2003 de veroordeling voor moord van tafel en oordeelt dat ‘de boekhouder’ het recht heeft op een nieuw proces. Louwes komt vrij.

Op het moment dat Louwes de poort van de gevangenis uit loopt, is hij voor het publiek de verpersoonlijking van misschien wel het grootst mogelijke onrecht dat de overheid iemand kan aandoen: onschuldig in de cel zitten voor een gruwelijk misdrijf dat je niet hebt gepleegd. Maar deze veroordeelde heeft het systeem verslagen en kan vanuit de gevangenis in Lelystad letterlijk de straat oversteken naar zijn eigen huis, waar hij als een held wordt binnengehaald. Louwes is vanaf dat moment een icoon, hij is Slachtoffer Van Het Systeem. Een stempel dat eenmaal gegeven vrijwel onverwoestbaar zal blijken te zijn.

De juridische nuances van de werkelijkheid sneeuwen onder in de zwart-witschets die de media geven van de zaak. De rechterlijke dwaling is een feit, en dus is Louwes onschuldig. Dat is de conclusie die iedereen in de zomer van 2003 trekt. En dat is ook het beeld dat door journalisten als ik in stand wordt gehouden: een doodgewone man zat jarenlang achter de tralies als gevolg van scoringsdrift en tunnelvisie van justitie. Het is een dankbaar journalistiek onderwerp.

Als Louwes vijf maanden later, in december 2003, het gerechtshof in Den Bosch binnenwandelt voor het nieuwe strafproces dat de Hoge Raad hem heeft gegund, verwacht iedereen een snelle vrijspraak. Het mag dan formeel een nieuw proces tegen Louwes zijn, eigenlijk is het justitie die dit keer terechtstaat, zo is het beeld.

Justitie gaat door het stof door ruitelijk te erkennen dat het oude bewijs tegen Louwes niet deugt en zelfs dat Louwes nooit veroordeeld had mogen worden. Maar voordat Louwes die overwinning goed en wel tot zich door kan laten dringen en voordat het mea culpa van justitie in de krant of op televisie uitgevent kan worden, deelt

de advocaat-generaal van het Openbaar Ministerie (OM) aan Louwes een juridische dreun uit die het mea culpa onmiddellijk irrelevant maakt. Er is nieuw bewijs tegen Louwes: DNA. Op de kleding van de vermoorde weduwe zijn vier jaar na dato alsnog DNA-sporen en een druppel bloed van Louwes gevonden.

Het slachtoffer van de rechterlijke dwaling is volgens het OM wel degelijk schuldig aan moord. Op 9 februari 2004 wordt Louwes door het gerechtshof in Den Bosch opnieuw veroordeeld.

De beelden van zijn veroordeling en zijn verzet daartegen zijn eindeloos op televisie herhaald. Zijn vrouw kijkt vol ongeloof toe. Zonder haar man verlaat ze even later met haar dochter het paleis van justitie. Haar man moet terug naar de gevangenis in Lelystad om daar zijn straf uit te zitten.

Ondanks de nieuwe veroordeling blijkt het beeld van Louwes als slachtoffer van het systeem sterker te zijn dan het bewijs van schuld dat het OM heeft geleverd. Het publiek wil niet zomaar afscheid nemen van zijn slachtofferheld. Er blijft twijfel. Zeker als in een heel andere zaak, de Schiedammer parkmoord, blijkt dat door toedoen van justitie een onschuldige man jarenlang vastzat. Het vertrouwen in de rechtsstaat wankelt, de twijfels over de Deventer moordzaak winnen aan kracht, de vragen nemen toe. Want wat de Hoge Raad of het hof ook zegt, rechters zijn ook maar mensen. En wie gelooft na alle dwalingen überhaupt de rechters of justitie nog? Wie zegt dat er niet met het bewijs is geknoeid? Dat hebben ze bij Louwes zijn eerste veroordeling toch ook gedaan?

De twijfel, de vragen en de complottheorieën komen in een stroomversnelling als vanaf eind 2005 opiniepeiler Maurice de Hond zich met de zaak gaat bemoeien. Hij zegt zelfs zeker te weten welke waarheid door het complot verborgen gehouden wordt: niet 'de boekhouder', maar 'de klusjesman' heeft het gedaan. Michaël de Jong, 'de klusjesman', is volgens De Hond een aan lagerwal geraakte, gevaarlijke ex-psychiatrische patiënt, die een bijzondere relatie met de weduwe had. Hij zou haar uiteindelijk vermoord hebben vanwege

een testamentswijziging. De ongekende mediacampagne die De Hond start om iedereen van zijn gelijk te overtuigen, heeft effect. Daarbij ontvangt hij van velen sympathie door geheel belangeloos alles op het spel te zetten in zijn strijd voor rechtvaardigheid. Niet alleen wint hij zo de publieke opinie voor zich, ook rechters zien zich gedwongen uitzonderlijke beslissingen te nemen. Zo besluit een rechter, met als belangrijkste argument de ‘ontstane maatschappelijke onrust’ zelfs het graf van de vermoorde weduwe te laten openen om te zoeken naar het moordwapen dat erin verstopt zou liggen.

Steeds meer mensen raken overtuigd van de onschuld van Louwes en van de schuld van ‘de klusjesman’ en daarbij worden de verhalen over het wie, wat, waar, waarom en wanneer steeds spectaculairder. Tot op de dag van vandaag doen de wildste theorieën de ronde. Maar wie naar de feiten kijkt, dwars door alle roddels, geruchten, hele en halve waarheden heen, ziet dat wel degelijk antwoord kan worden gegeven op vrijwel alle vragen.

In dit boek zal duidelijk worden dat niet alleen de gebeurtenissen rond de moord en tijdens het daaropvolgende politieonderzoek getekend zijn door intriges, persoonlijke conflicten en leugens. Dat geldt ook voor de juridische strijd die al jarenlang woedt achter de schermen bij nieuwe technische en tactische onderzoeken, nieuwe rechtszaken, en het publicitaire gevecht in honderden krantenartikelen en talrijke tv-uitzendingen over de Deventer moordzaak.

Wie voor het antwoord op de vraag ‘wie heeft het gedaan’ alle rechterlijke uitspraken in deze zaak erbij pakt, heeft alleen al een paar dagen de tijd nodig om de vonnissen, tussenarresten en arresten door te lezen. In totaal keken negenentwintig rechters naar de strafzaak van Louwes. Drie van de rechtbank in Zwolle; drie van het hof in Arnhem; vijf bij de Hoge Raad in cassatie; nog eens vijf van de Hoge Raad bij het eerste herzieningsverzoek; vervolgens drie bij het hof in Den Bosch; en ten slotte sloot de Hoge Raad het rijtje met tien

rechters af: vijf voor de nieuwe cassatie en weer vijf bij het tweede en laatste herzieningsverzoek. De eerste drie rechters van de negenen-twintig waren de enigen die tot vrijspraak concludeerden. Vijf raadsheren van de Hoge Raad hadden voldoende twijfel om de zaak over te laten doen. De overige eenentwintig rechters oordeelden dat Louwes terecht door justitie was aangewezen als de moordenaar. En dan laat ik de vier conclusies van de advocaten-generaal bij de Hoge Raad ten nadele van de Louwes nog buiten beschouwing.

De laatste uitspraak van de Hoge Raad in maart 2008 laat niets aan duidelijkheid te wensen over: Ernest Louwes heeft het gedaan. De belangrijkste overweging daarbij: al het gevonden technisch bewijs wijst in zijn richting. En de Hoge Raad stelt vast dat niets in de richting van 'klusjesman' Michaël de Jong wijst.

Daartegenover staan de bevindingen van Maurice de Hond. Hij stelt vast dat het bewijs tegen de veroordeelde 'boekhouder' nog steeds niet deugt. Louwes is volgens hem een onschuldige hardwerkende eerzame vader van twee kinderen met een hond, een caravan en een twee-onder-een-kapwoning en bovendien mét een alibi en zonder motief. Terwijl Michaël de Jong volgens hem liegt over zijn alibi en wel een motief had: het gewijzigde testament van de weduwe.

Wie heeft het gedaan, 'de boekhouder' of 'de klusjesman'? Alleen de vraag al klopt niet. Want 'de boekhouder' is geen boekhouder en 'de klusjesman' is geen klusjesman. 'De boekhouder' is een fiscaal jurist die de belastingaangifte voor het slachtoffer deed. En 'de klusjesman' was een huisvriend van het slachtoffer, die hooguit een keer een kapotte lamp bij haar heeft vervangen. Jammer voor de beeldvorming, maar dat zijn de feiten.

Ik heb dit boek geschreven met de kennis die ik in ruim zes jaar heb opgedaan, terwijl ik aan meer dan vijftien televisiereportages voor *Netwerk* en *NOVA*, gastcolleges en artikelen over de zaak werkte. Daarvoor had ik de beschikking over duizenden pagina's dossier en voerde ik honderden gesprekken met alle hoofdrolspelers, onder

wie Ernest Louwes en Michaël de Jong. Bovendien beschikte ik over een soort dagboek, een persoonlijk verslag, van de veroordeelde Ernest Louwes zelf: een tot nu toe geheim gebleven manuscript dat hij in 2002 schreef vóórdat hij werd vrijgelaten en vóór zijn nieuwe proces van start ging.

Wat er in Deventer in september 1999 precies is gebeurd, weet ik niet, ik was er niet bij. Maar wat ik wel weet, is dat de complottheorieën die de ronde doen, behoren tot het rijk der fabelen. Dit boek is de ontrafeling van het complot en brengt de Deventer moordzaak terug tot haar werkelijke proporties: een veelbesproken, maar opgeloste moordzaak.

Voorwoord bij de herziene editie

‘Een veelbesproken, maar opgeloste moordzaak,’ concludeerde ik in de eerste versie van dit boek uit 2009. De veroordeling van Ernst Louwes voor de moord was immers ‘onherroepelijk’, na een verworpen cassatie en een verworpen eerste herzieningsverzoek. Louwes was als dader aangewezen. En ook over die andere hoofdrolspeler tegen wil en dank, ‘de klusjesman’ Michaël de Jong, kon geen enkele twijfel meer bestaan. Die was op basis van forensisch bewijs met zekerheid uitgesloten als dader en zijn plaaggeest Maurice de Hond was veroordeeld voor de smaadcampagne die hij gevoerd had.

Maar de publieke opinie heeft zich in deze zaak nooit veel aange trokken van de feiten. Door de aanhoudende aandacht, diverse burgeronderzoeken, complottheorieën, aanvullende vragen van advocaat Geert-Jan Knoops, en nieuwe wetgeving, bleek er ruimte voor toch weer nieuw onderzoek in de Deventer moordzaak. Dit keer door de advocaat-generaal bij de Hoge Raad, op verzoek van advocaat Knoops. Dat onderzoek loopt nog steeds. Het blijkt al jarenlang een vruchtbare voedingsbodem voor twijfel en geeft de complotdenkers weer vleugels.

Bijna twaalf jaar geleden probeerde ik met dit boek de kloof tussen feit en fictie te dichten. Dat probeer ik nu weer. In een nieuw extra hoofdstuk laat ik zien hoe sindsdien beeldvorming, meningen en emoties nóg belangrijker zijn geworden, ten koste van de feiten. Hoe, vooral door toedoen van Trump, *fake news* een gevleugeld begrip werd en hoe de gebeurtenissen rond de Deventer moordzaak als een schoolvoorbeeld daarvan gezien kunnen worden, nog voordat het begrip in Nederland bestond.

Dit boek gaat níét over een moordzaak – hoewel ik alles wat zich in

en buiten de rechtszaal heeft afgespeeld uitgebreid beschrijf. In essentie gaat dit boek over de macht van publieke manipulatie en over de kracht van beeldvorming. De vraag die in dit boek, en in de verfilming *De Veroordeling*, centraal staat is: ‘Wat als fake news opeens je leven verwoest?’ Een vraag die allesbehalve hypothetisch is voor klusjesman Michaël de Jong. Want vanaf het moment dat opiniepeiler Maurice de Hond hem publiekelijk aanwees als de echte moordenaar van de weduwe Wittenberg, is zijn leven veranderd in een hel. Hij werd ontslagen, bedreigd, uitgestoten, financieel uitgekleeft, zijn huis uitgejaagd, en de zaak heeft hem uiteindelijk zijn relatie gekost. En nog steeds verwoest de zaak zijn leven, want met enige regelmaat haalt die de voorpagina van landelijke media. Met fake news welteverstaan.

Het is die kracht van beeldvorming die het verhaal van de Deventer moordzaak nu nog actueler maakt dan destijds.

Over het script van *De Veroordeling* schreef Bero Beyer, toenmalig directeur van het Internationaal Filmfestival Rotterdam, aan de filmproducent: ‘Als het script even krachtig wordt vertaald in beeld en spel voorzie ik een sterke internationale toekomst voor de film, bij ons festival of elders. De wringende verhouding tussen media en waarheid, de kracht van het beeld en het succes van zelfs negatieve aandacht overstijgen immers de lokaliteit van de zaak zelf.’

Die ‘wringende verhouding tussen media en waarheid’ heb ik proberen te ontrafelen en te beschrijven, met valkuilen waar ik ook zelf aanvankelijk in ben gestapt toen ik begin deze eeuw als verslaggever voor het eerst over deze zaak berichtte. Ik hoop, meer nog dan toen, dat dit verhaal u als lezer aan het denken zet over hoe gevaarlijk het is als emoties het winnen van feiten.

Ter afsluiting leen ik de zinsnede waarmee Bas Heijne zijn recensie van de eerste uitgave van *De Deventer moordzaak*, in 2009, beëindigde. Het afgelopen decennium heeft die alleen maar aan kracht gewonnen. ‘Dit boek zou discussie moeten oproepen – niet het zoveelste gehuil over de publieke omroep die te links zou zijn, maar over een echt heet hangijzer: de angst voor de publieke opinie.’

Bas Haan, november 2020

1 Van onbekende moordzaak naar rechterlijke dwaling

Op zaterdagochtend 25 september 1999 om tien over half twaalf krijgt de politie in Deventer een telefoontje. De beller is kapster Miranda, op dat moment aan het werk in kapsalon La Coupe aan de Vleeshouwerstraat. Een van haar vaste klanten, mevrouw Jacqueline Wittenberg, heeft haar afspraak van half elf die ochtend gemist. Dat is volgens Miranda zo uitzonderlijk voor de zeer punctuele mevrouw Wittenberg, dat ze het nodig vindt om een uur later al met de politie te bellen. Bovendien had haar collega een paar maanden daarvoor nog uitgebreid bij de weduwe thuis theegedronken en die had van de weduwe gehoord dat zij zich niet meer veilig voelde, onder andere omdat ze telefonisch lastiggevallen zou zijn door een hijger.

De politie neemt de melding serieus en gaat naar het huis van Wittenberg aan de Zwolseweg 157. Er zijn geen sporen van braak, de deuren en ramen zijn gesloten, de gordijnen dicht. De twee agenten die als eersten ter plaatse zijn, slaan een raam naast de keukendeur in om binnen te komen. Ze vinden het lichaam van Jacqueline Wittenberg in de woonkamer. Het slachtoffer ligt op haar rug voor de haard. Haar blouse zit onder het bloed en ter hoogte van haar borst lijkt de blouse kapotgestoken. Als de technische recherche erbij komt, stelt die vast dat er vijf messteken in haar borst zitten. Ook zijn er duidelijke wurgsporen in haar hals. Er zijn verder geen sporen van geweld in het huis die direct opvallen. Het enige dat in het huis onmiddellijk in het oog springt, is het prominente schilderij boven de haard. Het is het portret van de door de weduwe geadoreerde echtgenoot: zenuwarts en psychiater dr. Willem Wittenberg. Hij overleed drie jaar daarvoor, in 1996, en liet daarbij zijn vrouw als de rijke weduwe Wittenberg achter.

De buitenwereld wist voor zijn dood niets van het miljoenenvermogen dat dokter Wittenberg had vergaard tijdens de gouden beurstijd, midden jaren negentig. Nog steeds bestaan er onduidelijkheden over het precieze vermogen van de dokter en waar hij het allemaal in had belegd. Zelfs zijn vrouw kende niet alle details, zo bleek direct na de dood van de dokter. In de werkkamer van haar man vond de weduwe namelijk meerdere sleuteltjes van kluisjes, ondergebracht bij diverse bankfilialen in Deventer. Niet wetende wat ze aan zou treffen, maakte Jacqueline Wittenberg vervolgens een wandeling langs de banken. Daarbij gewapend met de kluisleuteltjes en een ouderwetse boodschappentas op wieltjes. Tot haar stomme verbazing kwam ze thuis met de boodschappentas vol goudstaven. Haar man had blijkbaar voor slechtere tijden voor tien-duizenden guldens aan puur goud verborgen in bankkluisjes.

Dit alles is op het moment dat de agenten de vermoorde weduwe vinden, ook bij de politie onbekend. Alles wat de politie dan heeft, is het lichaam dat door de technische recherche wordt onderzocht. En het telefoontje van een kapster dat hen naar de plaats delict geleid heeft. De gemiste afspraak met de kapster is het enige aanknopingspunt voor de politie. Om kwart over twee die middag belt de politie kapster Miranda terug. Ze melden haar dat mevrouw Wittenberg is overleden en voegen daar eufemistisch aan toe dat ze van een misdrijf uitgaan. Ze geven verder geen details van de gruwelijke moord, maar laten het bij de mededeling dat er een onderzoek wordt ingesteld.

Dat onderzoek begon officieel op het moment dat de agenten het raam insloegen om het huis van de weduwe binnen te gaan. Om vijf uur die zaterdagmiddag komt een tiental rechercheurs op de kamer van politiecommissaris Jaap Visscher bij elkaar. Ze vormen het RBT, het Recherche Bijstandsteam, dat zich vanaf dat moment fulltime op de moordzaak stort.

Dat team weet niet dat de zaak in de jaren die volgen uit zal groeien tot misschien wel de meest besproken Nederlandse moordzaak

ooit. Voor hen is het op dat moment een moordzaak als alle andere: een op zich eenvoudige gebeurtenis, hoe gruwelijk het ook mag zijn. Iemand wordt van het leven beroofd. En dat gebeurt in Nederland zo'n tweehonderd keer per jaar, gemiddeld één moord per doorde-weekse kantoordag. De meeste moorden blijven voor het grote publiek onopgemerkt, hooguit een klein berichtje in de lokale krant. Meestal is ook onmiddellijk duidelijk hoe het zit en zijn er dus geen spannende mysteries om opgelost te worden. Verreweg de meeste moorden worden gepleegd in de relationele sfeer, waarbij de dader zo wordt meegevoerd door zijn of haar emoties dat hij tijdens het misdrijf geen ogenblik nadenkt over de enorme hoeveelheid bewijs die hij op de moordplek achterlaat. De dader is dan snel gevonden. Soms is zelfs dat niet nodig, als de moordenaar zichzelf bij de politie meldt omdat hij spijt heeft van zijn daad.

Wat soms minder eenvoudig is, maar des te interessanter, is de waarom-vraag. Waarom vermoordt een man zijn vrouw; een vrouw haar zus; een huisvader zijn buurman? Daar gaat vaak een lange en trieste geschiedenis van menselijk leed aan vooraf. Die waarom-vraag wordt vervolgens beantwoord in de rechtszaal, als de dader terechtstaat, en dat komt in de krant. De man of vrouw – meestal een man – krijgt vervolgens een jaar of tien gevangenisstraf opgelegd. De nabestaanden kunnen rouwen, de familie van de veroordeelde verwerkt haar eigen verdriet en wellicht schaamte. De dader moet tweederde van de opgelegde straf uitzitten voor hij weer vrijkomt. De moord is opgelost, de vragen zijn beantwoord. Zo niet bij de Deventer moordzaak.

In de kern lijkt ook dit een eenvoudige zaak: de zestigjarige weduwe Jacqueline Wittenberg wordt in haar huis in Deventer vermoord. Ze is gewurgd en neergestoken. Maar daar houdt de eenvoud op. Want al lijkt het er sterk op dat de weduwe op donderdag 23 september 1999 vermoord is, zeker is dat niet. Ze werd pas twee dagen later gevonden en er zijn maar liefst vijf getuigen die zeggen zeker te weten dat ze haar een dag na de vermeende dag van de moord nog op straat hebben zien rondlopen.

Op de waarom-vraag is geen eenvoudig antwoord te geven.

Rechters is het uiteindelijk niet gelukt om een motief vast te stellen, waarmee de deur naar speculaties wagenwijd open bleef staan.

Sinds het begin van mijn onderzoek in 2002 stuitte ik op een toenemend aantal fouten van politieagenten en justitiemedewerkers. Dat varieerde van onuitgezochte zaken tot halve waarheden en leugens die ten nadele van ‘boekhouder’ Louwes in het dossier terecht kwamen. Belastende informatie werd aangedikt, ontlastende informatie weggelaten.

Door al die fouten, leugens en achterwege gelaten onderzoeken werd de conclusie dat het bewijs tegen Louwes en daarmee zijn veroordeling niet deugde, steeds onvermijdelijker. Tegelijkertijd groeide mijn vermoeden dat Louwes onschuldig was. Dat is gevaarlijk voor een journalist, want als je dat als drijfveer toelaat, leidt dat tot onzuivere verhalen. De enige relevante vraag waar ik als journalist op basis van het dossier antwoord op kan geven is: wat is de waarde van het bewijs? Niet op de vraag: wie heeft het gedaan?

Maar ook met die beperking levert deze zaak meer dan genoeg stof voor uitzendingen op. Want op basis van het bewijs dat er in 2002 ligt, is de veroordeling van Louwes onhoudbaar. Die harde conclusie is de start van de lawine aan landelijke publiciteit in de Deventer moordzaak. Louwes zit dan al meer dan twee jaar achter de tralies.

Tot die tijd kreeg de zaak nauwelijks aandacht in de landelijke pers. De eerste dagen na de moord in 1999 verschijnt vrijwel niets van de achtergronden in de publiciteit. Terwijl de rest van Nederland überhaupt niets over de moord verneemt, meldt de lokale pers vooral de gruwelijke details die beetje bij beetje bekend worden en de vele vraagtekens rond de zaak.

Er zijn geen getuigen. Omwonenden hebben de weduwe nog wel een aantal keren op straat en rond haar huis gezien. Ze is een dame die bij buurtbewoners vooral bekendstaat om haar deftige onberispelijke kledij en haar opvallende ‘Mozartkapsel’, aldus de beschrijving van een getuige tegen de politie. Mevrouw Wittenberg heeft

voor zover bekend geen vijanden noch is zij verwickeld in slepende ruzies. Ze leidt een teruggetrokken bestaan sinds de dood van haar man. Er is geen duidelijk motief voor de moord.

In haar huis, dat veranderd is in de plaats delict van haar eigen dood, zijn geen sporen van braak gevonden. Niets dat zou kunnen duiden op een roofmoord of iets dergelijks. De woning is zelfs opgeruimd, de afwas gedaan. Haar schort hangt over een stoel in de serre. Daarnaast staat op tafel een open, maar onaangerode fles wijn en een vol glas jus d'orange. Onbekend was met wie ze een afspraak had, of dat ze de fles wijn voor zichzelf had opengemaakt. Geen verdachte dus.

Hoe lang staat die fles daar al? Sinds de avond ervoor, vrijdag? Of is de weduwe al op donderdagavond vermoord? Er is geen duidelijk tijdstip van overlijden.

Zelfs over de doodsoorzaak, de toedracht van de moord, bestaat onduidelijkheid. Was ze al gewurgd vóórdát ze vijf keer in haar borst werd gestoken? Of werd ze eerst neergestoken en daarna gewurgd? Vragen waar de politie mee aan de slag gaat zonder dat journalisten interesse tonen.

Twee maanden na de moord houdt de politie een verdachte aan. Het is fiscaal jurist Ernest Louwes. Hij regelde de belastingen voor dokter Wittenberg en hij voorzag hem van financiële adviezen. Na de dood van de dokter blijft hij dat doen voor de weduwe. Daarnaast is hij sinds de zomer van 1999 haar executeur-testamentair. Het geld van het kinderloze echtpaar Wittenberg moet na de dood van de weduwe naar een stichting waarin het levenswerk van haar man voortgezet wordt. De Dokter Wittenberg Stichting gaat hulp bieden, zo is de bedoeling, aan ex-psychiatrische patiënten die aan hun lot worden overgelaten.

Louwes is door de weduwe bij testament aangewezen als degene die de stichting moet oprichten. Tevens is hij de eerste aangewezen voorzitter en dus eindverantwoordelijk voor de miljoenenenerfenis. Het testament is slechts tien dagen voor de moord op de weduwe bekrachtigd. En in theorie geeft het Louwes de zeggenschap over de

miljoenen van de vermoorde weduwe. Politie en justitie zien daarin een mogelijk financieel motief.

Maar Louwes komt pas serieus in beeld als verdachte als de politie tot de conclusie komt dat hij tegen hen heeft gelogen. Het gaat om het laatste telefoongesprek van de weduwe. Dat Louwes dat gesprek met haar voerde, was nooit een geheim en hij is daar zelf ook altijd open over geweest. Louwes heeft haar vermoedelijk vlak voor de moord gebeld. Hij verklaart zelf dat hij op het moment van dat telefoontje, dat maar zestien seconden duurde, op weg was naar huis en op de A28 bij 't Harde reed, ruim dertig kilometer van Deventer vandaan. Maar uit de telefoongegevens die de politie bij KPN opvraagt, blijkt dat Louwes via een telefoonzendmast vlak bij het huis van de vermoorde weduwe belde. De politie concludeert daaruit dat hij liegt.

Opgeteld bij het mogelijke financiële motief maakt dat Louwes in de ogen van de politie de belangrijkste verdachte. Op 19 november 1999 wordt Louwes aangehouden en opgesloten.

Vanaf dat moment wordt alles op alles gezet om meer bewijs tegen de fiscaal jurist te verzamelen. En dat bewijs komt snel.

Het gaat om een mes, dat een paar dagen na de moord op zo'n anderhalve kilometer afstand van de plaats delict in een portiek in de buitenlucht is gevonden. Het is een schijnbaar willekeurig mes, een standaard keukenmes met een zwart plastic handvat dat bij Blokker verkocht wordt. Om het handvat zit nog een zwarte tie-rib waar het mes mee aan de verpakking heeft vastgezet. Om het mes met de verdachte Louwes in verband te kunnen brengen, besluit de politie voor alle zekerheid een zogenaamde geursorteerproef te doen. Een politiehond vergelijkt de geur van het mes met geurmonsters van verschillende mensen, waaronder een geurmonster van de verdachte Louwes. De politiehond pikt Louwes eruit als degene die het mes heeft vastgehouden.

Het is een enorme meevaller voor de politie, die uit de succesvolle geursorteerproef verschillende conclusies trekt. Om te beginnen heeft Louwes het mes vastgehad en gedumpt, zo zou de geursorteer-